

Q&A De Nieuwe Route

Waar bestaan de gemeentelijke kaders uit?

Hoe breder de kaders, des te meer ruimte betrokkenen hebben om besluiten te nemen. Toch moet er rekening worden gehouden met wet- en regelgeving, eerder gemaakte afspraken met bijvoorbeeld COA en het rijk, eerder genomen beleidsbeslissingen en natuurlijk met financiële kaders.

Hoe wordt iedereen die zich betrokken voelt bereikt?

Mensen met een uitgesproken mening voor of tegen melden zich in de regel zelf. Deze groep vormt de start van de voorbereidingsfase waarin voorbereidende gesprekken worden gevoerd. Tijdens elk voorbereidend gesprek wordt gevraagd: wie moet er nog meer betrokken worden? Dit levert namen op van mensen die vervolgens door betrokkenen zelf benaderd worden om deel te nemen aan een voorbereidend gesprek. De kring is compleet als er tijdens de voorbereidende gesprekken géén nieuwe namen meer genoemd worden.

Waarom is een voorbereid gesprek verplicht?

Deelname aan een voorbereidend gesprek verplicht voor deelname aan de plandag. Omdat er besluiten worden genomen waar iedereen mee kan leven (zie ook het kopje: Consent), met bovendien soms verstrekende gevolgen voor de deelnemers, zijn ‘pottenkijkers’ niet welkom.

Wat gebeurt er in een voorbereidend gesprek?

Tijdens een voorbereidend gesprek worden deelnemers voorbereid om zo goed mogelijk te kunnen deelnemen aan de plandag. Er wordt uitgelegd wat er op de Plandag gebeurt en wat er van de deelnemers verwacht wordt. Denk hierbij aan omgangsvormen en respect voor elkaar, maar ook aan de inbreng van ideeën en oplossingen voor besluiten. Dit inbrengen van ideeën is echter niet vrijblijvend. Van de deelnemers wordt verwacht dat ze zélf op een of andere manier een bijdrage willen en zullen leveren aan de uitvoering van besluiten.

In het voorbereidende gesprek is ook ruimte voor gevoelens over de kwestie. Alles wat gevoeld en gezegd wordt mag er zijn, mits dit niet beledigend of discriminerend is.

Om het voor iedereen mogelijk te maken om deel te nemen wordt tijdens het voorbereidend gesprek ook gevraagd of er tijdens de Plandag nog ergens rekening mee moet worden gehouden. Bijvoorbeeld met een handicap, angst om te spreken in de groep of angst voor bepaalde personen. Deelnemers worden hierbij ondersteund.

Wat is nu de feitelijke beslisruimte voor de deelnemers aan de Plandag?

De deelnemers aan de Plandag geven gezamenlijk antwoord op de centrale vraag die de gemeente stelt. Daarnaast kunnen er besluiten worden genomen over allerlei zaken die de deelnemers zélf inbrengen of belangrijk vinden.

Een voorbeeld.

Een grote gemeente besluit dat een grote fastfoodketen een filiaal mag openen naast de wijk. De keten verwacht 250.000 klanten per jaar vanwege de locatie naast de op- en afrit van de snelweg en vanwege de ruimte openingstijden van 24 uur per dag.

Omwonenden verwachten ernstige overlast door extra verkeer door de wijk, schreeuwende jongeren op fatbikes die afval in de tuinen en de speeltuintjes achterlaten. Bovendien bestaat door de nachtelijke openingstijd de angst dat er volk op afkomt met activiteiten die het daglicht niet kan verdragen.

De gemeente stelt als centrale vraag aan omwonenden: hoe kunnen we ervoor zorgen dat de wijk leefbaar blijft en iedereen zich prettig en veilig blijft voelen als het filiaal opengaat?

Binnen de kaders van de gemeente en geldende wet- en regelgeving kunnen deelnemers aan de Plandag besluiten nemen over bijvoorbeeld cameratoezicht, snelheidslimiet, voorkeursroutes, verkeersdrempels, straatverlichting, weghalen en voorkomen van hangplekken, voldoende parkeerruimte bij het fastfoodfiliaal, een meldpunt voor overlast, regelmatig overleg met de ondernemer over hoe het gaat, het wel of niet afsluiten van speeltuintjes, extra surveillance door de politie op drukke momenten, het verwijderen van afval afkomstig van het fastfoodfiliaal, et cetera.

Alles kan en mag besloten worden, zolang het past binnen de kaders die de gemeente vooraf heeft opstelt.

Wat gebeurt er op een Plandag?

Een Plandag bestaat uit vier delen.

1. Het eerste deel is informatief. Hierin licht de gemeente nogmaals de kaders toe en geven onafhankelijk deskundigen uitleg over de onderwerpen en vragen die tijdens de voorbereidende gesprekken gesteld zijn.
Dit deel wordt afgesloten met een korte pauze waarin de vertegenwoordigers van de kaderstellende partij de Plandag verlaten.
2. Het tweede deel bestaat uit het bepalen van de gespreksonderwerpen en per thema of onderwerp het voeren van gesprekken in groepen. De opbrengst van deze groepen wordt plenair gepresenteerd en er kunnen vragen over worden gesteld of zaken aan toegevoegd worden. Aansluitend is er een lunch voor alle deelnemers.
3. Het derde deel is de besluitvorming. Voorstellen worden plenair besproken en uiteindelijk wordt er plenair een besluit over genomen. Dit deel kost veel tijd en vraagt om geduld, zowel bij de procesbegeleiding als bij de deelnemers zelf. Soms is er tussendoor gelegenheid om gezamenlijk warm te eten en daarna verder te gaan.
4. Als alle besluiten genomen zijn wordt het resultaat tenslotte overhandigd aan de vertegenwoordiger van de gemeente, vaak de burgemeester of wethouder.

Is besluitvorming op basis van consent haalbaar?

Een belangrijk element van de aanpak is dat mensen die zich betrokken voelen gezamenlijk in gesprek gaan over concrete en praktische oplossingen. Hierbij mag alles gezegd worden, mits het niet beledigend is of discriminerend. Niets of niemand wordt uitgesloten, alles en iedereen is inclusief. Dit gesprek is van essentieel belang om elkaars standpunten en afwegingen beter te begrijpen en kan er zelfs toe leiden dat mensen tijdens de Plandag van inzicht veranderen.

Bij besluitvorming op basis van meerderheid van stemmen sluit een meerderheid de minderheid uit. Dat klinkt democratisch, het is echter niet inclusief. De minderheidsstem zal zich alsnog niet gehoord en gezien voelen en afhaken.

Daarom worden op de Plandag besluiten genomen op basis van consent, niet op basis van meerderheid van stemmen. Iedereen moet tenminste met een besluit kunnen leven. Een meerderheidsbesluit wordt daarom altijd aangevuld met de wijsheid en kennis van de minderheid, zodat iedereen kan zeggen: met dit besluit kan ik leven. Besluitvorming op basis van consent is dus niet alleen haalbaar, het is noodzakelijk voor een gedragen besluit.

Wat maakt deze methode anders dan andere methodes?

Bij deze manier van participatie zit iedereen die zich betrokken voelt zélf aan de knoppen (regie), binnen vooraf opgestelde kaders van (in dit geval) de gemeente. Dus geen besluitvorming achteraf, maar vooraf duidelijkheid over wat er met de inbreng van betrokkenen gedaan wordt.

De gebruikelijke weg is dat de gemeente informatiebijeenkomsten organiseert waarbij na afloop de deelnemers worden bedankt voor hun inbreng, waarna de gemeente ermee aan de slag gaat en uiteindelijk zélf een plan maakt en beslissingen neemt. De ervaring leert dat de inbreng van betrokkenen na besluitvorming door de gemeente (per gemeente overigens verschillend) vaak met een lantaarntje te zoeken is.

Deze methode draait alles om. De gemeente besluit aan de voorkant wat de speelruimte van de gemeenschap is en beslist ook dat als de opbrengst van de gemeenschap binnen die speelruimte past, het resultaat van de besluiten wordt uitgevoerd zoals opgeschreven.

Zijn er nog voorwaarden verbonden aan een proces volgens De Nieuwe Route?

Er zijn drie belangrijke procesvoorwaarden waar met name de kaderstellende partij, in dit geval de gemeente, zich aan moet committeren.

1. Het participatieproces wordt strikt onafhankelijk begeleid door iemand die geen belang heeft bij de kwestie en ook geen hiërarchische verstandhouding heeft met de kaderstellende partij. Als belanghebbende en kadersteller kan en zal de gemeente dit proces niet begeleiden.
2. De kadersteller (gemeente) heeft commitment op het proces. Gedurende het proces is er géén andere beïnvloeding op de kwestie mogelijk dan via het proces zelf. De gemeente zal mensen die via de raad, het college of een ambtenaar invloed proberen uit te oefenen op de uitkomst van het participatieproces direct verwijzen naar (deelname aan) het proces.
3. Spelregels worden gedurende het proces niet verandert.